

Aljanso sprendimas palikti Ukrainą ir Gruziją „už borto“ iš esmės reiškia tai, jog NATO plėtros į NVS erdvę klausimu Rusija turi netiesioginę „veto“ teisę.

Kokį poveikį NATO viršūnių susitikime Bukarešte priimti sprendimai gali turėti geopolitiniams procesams Rytų erdvėje?

Balandžio 2-4 dienomis Rumunijos sostinėje Bukarešte vykstantis NATO viršūnių susitikimas yra didžiausias NATO viršūnių susitikimas pagal dalyvių skaičių istorijoje: jame dalyvauja rekordinis skaičius NATO valstybių (26), 23 programos Partnerystė taikos labui valstybės, pirmą kartą nuo 2002 metų (NATO-Rusijos Tarybos įsteigimo) – Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas bei Uzbekistano ir Turkmėnistano prezidentai. Nepaisant to, abejojama, ar šis susitikimas taps toks pats istorinis pagal priimtų sprendimų mastą ir svarbą. Susitikimo leitmotyvas – būtinybė „apeiti“ svarbiausius NATO valstybių tarpusavio nesutarimų taškus, kad būtų įmanomas konsensusas, kuris bent minimaliu „bendro interesų vardiklio“ pagrindu užtikrintų NATO veiklos tęstinumą.

Didžiausią įtaką tolesniems geopolitiniams procesams NVS erdvėje gali turėti keli Bukarešto viršūnių susitikime vienaip ar kitaip nagrinėti klausimai:

- Kokią tolesnių santykių su Ukraina ir Gruzija formulę gali siūlyti NATO, po to, kai šioms šalims nebuvo suteiktas narystės veiksmų planas (MAP). Kaip išspęsti šią atsiradusią įtraukimo/atskyrimo dilemą?
- Ar Aljansas nuspręs įsitraukti į energetinio saugumo problemų sprendimą. Jeigu taip, tai kokį įsitraukimo modelį pasirinks NATO? Ir kur slypi Aljanso „priedėtinė vertė“ sprendžiant su energetiniu saugumu susijusias problemas?
- Ar pavyks Aljansui įtikinti Rusiją sugrįžti į įprastinės ginkluotės Europoje (IGES) sutartį. Kokia gali būti šio sugrįžimo „kaina“?
- Konsensuso NATO viduje paieškos dėl priešraketinės gynybos sistemos: ar Aljansas priims „amerikietišką“ projektą? Kokią įtaką vidinėms NATO diskusijoms šiuo klausimu turi Rusija?

Kodėl Gruzijai ir Ukrainai nebuvo suteiktas narystės veiksmų planas? Ir kokią tolesnių santykių su Ukraina ir Gruzija formulę galėtų pasiūlyti Aljansas?

Nepaisant deklaruotos JAV paramos Gruzijos ir Ukrainos narystei NATO, narystės veiksmų planų suteikimo šioms šalims klausimas liko neišspręstas. Kai kurių analitikų teigimu, JAV parama vertintina kaip tam tikras „paguodos prizas“ Ukrainai ir Gruzijai vietoje apčiuopiamo kokybinio santykių su NATO pokyčio. Dar iki Bukarešto viršūnių susitikimo išdėstyti argumentai „už“ ir „prieš“ Gruzijos ir Ukrainos narystės veiksmų planų inicijavimą ir greitą prisijungimą prie NATO leidžia daryti prielaidą, kad nesutarimų, kylančių tarp Rusijos, kai kurių ES valstybių ir JAV pozicijų artimiausiu laikotarpiu subalansuoti Ukrainos ir Gruzijos naudai nepavyks. Analitikų teigimu, svarbiausias prioritetasis šiandien yra

Numeris 3 (3)

2008 balandžio 4 diena

Dvisavaitinis analitinis-informacinis biuletenis apie politinius, ekonominius ir socialinius procesus NVS erdvėje

Išleido Rytų geopolitikos studijų centras

www.rytugeopolitika.lt

„išsaugoti NATO“, taigi tikėtina, kad tolesnės Aljanso plėtros į Rytus klausimas bus atidėtas neribotam laikui siekiant išvengti dar vieno lūžio NATO ir ES viduje.

O lūžio šaltiniu galėjo tapti nesutarimai dėl NATO operacijos Afganistane. Šiuo klausimu JAV būtina kitų NATO partnerių (pirmiausia Prancūzijos, su kuria buvo deramasi dėl papildomų pajėgų Afganistane dislokavimo) parama bei susitarimas su Rusija dėl NATO nekarinių objektų tranzito į Afganistaną Rusijos teritorija. Atsižvelgiant į tai, formulė - „Gruzija ir Ukraina – mainais į Afganistaną“ – turi realų pagrindą.

Svarbiausia formali priežastis, dėl kurios NATO plėtrai NVS kryptimi priešinasi Vokietija ir Prancūzija – faktinis Ukrainos ir Gruzijos politinės situacijos neatitikimas reikalavimams, keliamiems valstybėms, siekiančioms narystės NATO veiksmų plano: etninių-teritorinių konfliktų sprendimas taikiu būdu ir visuomenės parama valstybės narystei NATO. Gruzija dėl pastaruoju metu naują pagreitį įgavusių separatistinių Pietų Osetijos ir Abchazijos siekių neatitinka pirmojo reikalavimo, tuo tarpu apklausų duomenimis Ukrainos narystei NATO nepritaria beveik pusė jos gyventojų. Nepaisant to, kad Ukraina dalyvauja stabilizavimo misijose Afganistane, Kosove ir Irake po NATO vėliava, atsižvelgus į aktyvų Rusijos priešimąsi didžiosios Vakarų Europos valstybės remiasi argumentu, kad šios NVS šalys net įvykdžiusios kitus įsipareigojimus, būtinus narystės veiksmų planui – atitikimas NATO kariniams standartams, demokratinė karinių pajėgų kontrolė, žmogaus teisių ir socialinių bei ekonominių laisvių užtikrinimas, įstatymo viršenybė – išliktų saugumo vartotojos, o ne tiekėjos.

Prancūzijos diplomatai dar iki Bukarešto susitikimo kvestionavo šių valstybių galimos narystės NATO atitikimą esamam galios balansui Europoje. Iš esmės tai reiškia, jog NATO plėtros į NVS erdvę klausimu Rusija tebeturi netiesioginę „veto“ teisę.

RUSIJOS ĮTAKOS SVERTAI UKRAINOJE IR GRUZIJOJE

Politinis spaudimas:

- Ukraina: aktyvus kišimasis į vidaus politikos procesus manipuluojant svaria rusų etnine mažuma (22 proc. Ukrainos gyventojų).
- Gruzija: parama separatistiniams Pietų Osetijos ir Abchazijos siekiams.

Energetinis spaudimas:

- Ukraina ir Gruzija yra tarp valstybių dažniausiai patiriančių energetinį Rusijos spaudimą. Net vertinant dujų kainų didinimą kaip natūralų kainų liberalizavimo procesą, atsižvelgus į dažnus energijos išteklių nutraukimo atvejus akivaizdus energetikos kaip galios svorto taikymas abiejų šalių atžvilgiu Pavyzdžiui, 2001 metais nutraukus dujų tiekimą Gruzijai ji buvo priversta prisijungti prie NVS bendrosios energetinės rinkos iniciatyvos, kainų kilimas – netolygus, Gruzijai ir Ukrainai dujų tiekimo kaina didinama anksčiau ir sparčiau.

Manipuliacijos žmogaus ir piliečių teisėmis:

- Rusijos pilietybės suteikimas Pietų Osetijos ir Abchazijos gyventojams. Manipuliacijos rusų mažuma ir prorusiškoms nevyriausybinėms organizacijoms Autonominėje Krymo Respublikoje.

Ekonominiai svertai:

- 2006 m. Gruzijos oro, kelių, jūros ir geležinkelių transporto blokada. Vynų produkcijos importo į Rusiją draudimas, piniginių transakcijų ir susisiekimo paštu, tarpusavio prekybos įšaldymas.
- Manipuliacijos Ukrainos ir Gruzijos įsiskolinimais už energijos išteklius →

Kariniai svertai:

- Rusijos taikos palaikymo pajėgos separatistiniuose vienetuose. Sevastopolio jūrų karinės bazės ilgalaikė nuoma.

Po to, kai buvo nuspręsta nesuteikti Ukrainai ir Gruzijai narystės NATO veiksmų plano, esminis klausimas dabar yra toks: kokią tolesnių santykių su Ukraina ir Gruzija formulę gali/turėtų siūlyti Aljansas?

Ukrainos bei Gruzijos geopolitinė specifika turėtų paskatinti NATO bent iš dalies reformuoti bendradarbiavimo instrumentus, todėl vienas iš variantų galėtų būti lakstesnis narystės NATO veiksmų planas. Toks narystės veiksmų planas formaliai būtų atviras (angl., open-ended) procesas, savotiškas analogas lankstiems integracijos be narystės ES modeliams. Kuo spartesnis lakstesnio veiksmų plano inicijavimas, akcentuojant proceso atvirumą ir palapsniui suteikiant Ukrainai ir Gruzijai galimybę įsitraukti į įvairias NATO saugumo iniciatyvas (ypač energetinio saugumo užtikrinimo) – galėtų būti kompromisinis variantas tiek Ukrainai ir Gruzijai, tiek jų narystei prieštaraujančioms NATO šalims. Svarbiausias iššūkis šiam santykių modeliui – išspręsti dilemą dėl to, ar tai bu tarpinė „stotelė“ į visavertę narystę NATO ar dar vienas bendradarbiavimo instrumentas, nenumatantis narystės NATO perspektyvos.

Kur slypi NATO „pridėtinė vertė“ sprendžiant su energetiniu saugumu susijusias problemas?

NATO vaidmens energetinio saugumo sistemoje klausimas buvo iškeltas dar 2006 m. Rygos viršūnių susitikime. Tuomet sutarta, kad Aljansas turėtų dalyvauti energetinio saugumo klausimų sprendime, tačiau nedetalizuota kaip. Taigi, šiuo atveju kyla klausimas, koki įsitraukimo modelį pasirinkt NATO? Ar tai nedubliuos ES funkcijų?

Vienas iš realiausių energetinio saugumo užduočių pasidalinimo tarp NATO ir ES būdų yra „kietojo energetinio saugumo“ (kritinės infrastruktūros apsaugos) ir už ES rėmų „išėinančių“ diplomatinių energetinių uždavinių delegavimas NATO.

ES ir NATO turimų instrumentų spręsti energetinio saugumo problemas palyginimas:

Reguliuoti paklausą, diversifikuoti išteklių tiekimą ir palaikyti dialogą su tiekėjais

ES	NATO
<ul style="list-style-type: none"> • Diplomatinę Europos kaimynystės politikos dimensiją sujungti su gynybine-infrastruktūros saugos dimensija ES išorės santykiuose • Energetinio saugumo klausimus įtraukti į naują strateginį susitarimą su Rusija. 	<ul style="list-style-type: none"> • Galimybė veikti už ES ribų: pavyzdžiui., Gruzijos ir Azerbaidžano įtraukimas į bendrus energetinės infrastruktūros apsaugos projektus su NATO per 2002 m. susitarimus su Turkija (sukuriant galimybę atgaivinti Nabucco projektą ir saugumo bendradarbiavimo tarp Turkijos, Gruzijos, Azerbaidžano skatinimas) • Aukšto lygio konsultacijos su tiekėjais NATO formatu, tam gali būti išnaudota

Euroatlantinės Partnerystės Taryba kuri apima 49 valstybes, taip pat ir svarbias tiekėjas bei tranzitinės šalis

NATO negali:

- praktiškai įgyvendinti penktojo straipsnio taikymo energetikos srityje – europinis energetinis tinklas, kuris galėtų užtikrinti politikos koordinavimą ir išteklių persikirstymą krizės atveju turėtų būti ES susitarimo objektas, nes tai liečia ES šalių tarpusavio energetinius-ekonominius santykius

Rusijos energetinės rinkos liberalizavimas

ES	NATO
ES 2007 metų energetinio bendradarbiavimo iniciatyva remiasi abipusio (ES ir tiekėjų) energetinės rinkos liberalizavimo ir gamybos, tranzito ir tiekimo atsiejimo (angl. Unbundling) – principais.	Išnaudoti NATO-Rusijos Tarybą, į jos darbotvarkę įtraukiant Rusijai jautrius energetikos klausimus.

„Kietoji galia“ - kritinės infrastruktūros energijos apsauga

ES	NATO
ES kariniai pajėgumai per menki, turint galvoje, kad tam būtina sausumos ir jūrų maršrutų stebėseną ir apsaugą.	Susieti politinių krizių stabilizavimo, kovos su terorizmu ir energetinės infrastruktūros klausimus: <ul style="list-style-type: none"> • civilinės ir karinės žvalgybos bendradarbiavimo stiprinimas • perimetro kontrolė • jūrų transporto saugumo (suskystintų dujų transportavimo) užtikrinimas • krizių valdymas

Gynybos technologijų taikymas energetinio saugumo užtikrinimui

Siekiant optimaliai panaudoti išteklius būtina išnaudoti ES Jungtinio Tyrimų Centro ir NATO Tyrimų ir technologijos organizacijos pajėgumus, pajungti energetikos infrastruktūros saugos tikslams ES ir NATO tyrimų platformas: 7-ąją ES tyrimų programą, NATO programą „Mokslas taikai ir saugumui“. ES Galileo satelitinės navigacijos tinklo panaudojimas tranzito tinklams stebėti (jau pradėtos derybos su Norvegija ir Saudo Arabija, būtina jas inicijuoti kartu su Rusija, Vidurio Azijos šalimis, Alžyru bei kitomis Afrikos šalimis)

Taigi, labiausiai įmanomas NATO įsitraukimo į energetinio saugumo problemas modelis - kritinės infrastruktūros apsauga. Aki-vaizdu, jog tai menkas įnašas sprendžiant energetinio saugumo problemas. Tačiau tai bene vienintelė Aljanso „pridėtinė vertė“ energetikos srityje.

Kokia gali būti Rusijos grįžimo į Iprastinės ginkluotės Europoje (IGES) sutartį „kaina“?

Šių metų kovo 28 d. NATO Šiaurės Atlanto taryba (NAC) išplatino pareiškimą, kuriame dar kartą paragino Rusiją sustabdyti moratoriumą AIGES sutarčiai ir pilnai įgyvendinti 1999 m. Stambulo

įsipareigojimus, mainais į 2007 m. rudenį pasiūlytą JAV paralelinių veiksmų planą, kuriuo siūloma (tuo atveju jei Rusija įgyvendintų Stambulo įsipareigojimus) visoms NATO narėms skubos tvarka ratifikuoti AİGES sutartį (pagal šį planą ratifikuota sutartis įsigalios nuo 2008 m. vasaros).

Priminsime, kad 2007 m. gruodžio mėnesį Rusija sustabdė savo dalyvavimą ĮGES, taip NATO iš esmės prarado svertus priversti Rusiją įgyvendinti dar 1999 m. jos priimtus Stambulo įsipareigojimus: patraukti karines bazines iš Padnestrės (Moldova) ir Gruzijos teritorijos (nors Gruzijos atveju – ši problema iš esmės jau yra išspręsta). Pabrėžtina, kad Rusija dar 2004 m. ratifikavo 1999 m. priimtą susitarimą dėl adaptuoto ĮGES varianto (AİGES). Nauja sutartis nuo savo pirmtakės (senosios ĮGES) pirmiausia skiriasi tuo, kad ji panaikino įprastinės ginkluotės pusiausvyros principą, paremtą dviejų priešišku blokų logika, ir sukūrė tarptautinius įsipareigojimus atskiroms valstybėms, o ne organizacijoms. Tačiau NATO šalys iki šiol atsisako ratifikuoti šią naują sutartį, kol Rusija neišves savo kariuomenės iš Gruzijos ir Moldovos, tai yra kol Rusija neįgyvendins dar 1999 m. priimtų Stambulo įsipareigojimų. Rusija atmeta šią Aljanso sąlygą motyvuodama tuo, kad Stambulo įsipareigojimai teisiškai nėra susiję su AİGES ratifikavimu ir teigia, jog Baltijos šalys, kuriose negalioja nei senoji ĮGES, nei adaptuotas jos variantas (Baltijos valstybės ir Slovėnija yra NATO narės, bet nėra AİGES sutarties šalys, tad joms konvencinės ginkluotės apribojimai negalioja), būtent ir yra ta vieta, kurioje NATO gali nevaržomai telkti savo ginkluotę šalia Rusijos sienų. Pabrėžtina, kad iki šiol AİGES ratifikavo tik keturios NVS valstybės – Rusija, Baltarusija, Kazachstanas ir Ukraina, tačiau jei NATO valstybės ratifikuotų AİGES sutartį Rusijai dar neįgyvendinus Stambulo įsipareigojimų, jos neturėtų jokių garantijų, kad Rusijos karinių bazių Gruzijoje uždarymo procesas bus užbaigtas, o Padnestrėje – pradėtas.

Taigi sustabdydama savo dalyvavimą ĮGES Rusija nutraukė šį geopolitinį žaidimą, t.y. panaikino NATO galimybes „surišti“ adaptuotos ĮGES ratifikavimo, o kartu ir Baltijos šalių prisijungimo prie šios sutarties, klausimą su Rusijos priimtų įsipareigojimų įgyvendinimu. Tačiau kartu Rusija, regis, pradėjo naują geopolitinę partiją.

Akivaizdu, jog kai kurios NATO valstybės, siekdamos sugrąžinti Rusiją į ĮGES priverstos skubėti*, todėl gali pasiūlyti (ar jau pasiūlė) Maskvai įvairių politinių nuolaidų. Taigi, šiuo atveju esminis klausimas yra toks: kokia yra galima Rusijos sugrįžimo į ĮGES „kaina“? Viena iš galimų šios „kainos“ sudedamųjų dalių – nevisavertė Baltijos valstybių integracija į Aljanso gynybos sistemą, tarkime, aiškių apribojimų dėl dislokuojamų karinių pajėgų kiekio šiose šalyse nustatymas arba Baltijos valstybių „savarankiškas“ sprendimas ratifikuoti adaptuotą ĮGES variantą. Bet kokiu atveju, taip būtų pažeistas visų trijų Baltijos šalių politinis savarankiškumas ir jos taptų savotišku Rusijos ir didžiųjų Vakarų valstybių mainu objektu.

Kitaip tariant, Rusijai vykdant AİGES sutarties moratoriumą NATO valstybės gali būti priverstos rinktis ar pritarti AİGES sutarties režimo žlugimui, prarandant galimybę kontroliuoti Rusijos ginkluotės apimtį Šiaurės Kaukaze ir Rusijos Šiaurės Vakaruose (AİGES sutartyje įvardintose flangų teritorijose), ar nusileisti Rusijai, atsisakyti nuo reikalavimų įgyvendinti Stambulo įsipareigojimus ir spausti Baltijos valstybes prisijungti prie AİGES sutarties

* Pabrėžtina, kad AİGES sutartyje numatyta, jog bet kuri sutarties dalyvė, nusprendusi pasitraukti iš sutarties, turi informuoti kitas sutarties šalis apie savo ketinimus prieš 150 dienų. Todėl realiai Rusija, sustabdžiusi savo dalyvavimą AİGES sutartyje nuo 2007 metų gruodžio 12 d., visiškai iš AİGES sutarties galės pasitraukti nuo 2008 m. liepos vidurio.

(šiuo atveju Rusija įgytų galimybes kontroliuoti NATO ginkluotės apimtis Baltijos valstybėse).

Reikėtų pabrėžti, jog Stambulo įsipareigojimų įgyvendinimo ir Baltijos valstybių prisijungimo prie AİGES sutarties klausimu Rusija linkusi nuolat manipuliuoti pabrėždama Aljanso valstybių pozicijų skirtingumą (Rusija nuolat linkusi akcentuoti Vokietijos norą bet kokią kainą išsaugoti AİGES sutartį, o Graikija, Italija, Ispanija ir Olandija mano, kad Aljanso valstybės galėtų pradėti AİGES ratifikavimo procedūrą, taip paskatinant Rusiją sugrįžti į AİGES). Kita vertus, Rusijai manevro laisvę AİGES klausimu suteikia ir pačios Jungtinės Valstijos, kurios dar 2007 m. spalio 12 d. kartu su Rusija įsteigė naują „2+2“ formatas (reguliarus JAV ir Rusijos užsienio reikalų bei gynybos ministrų susitikimus), kuriame JAV ir Rusija sprendžia pagrindinius su strateginio stabilumo, priešraketine gynyba ir Europos saugumo architektūra susijusius klausimus.

Viena vertus, „2+2“ formate JAV siekia, kad Rusija, sustabdžiusi savo dalyvavimą AİGES, nesukurtų pavojingo precedento ateityje – Rusija grasina pasitraukti iš Vidutinio nuotolio branduolinių pajėgų (INF) sutarties (1987 m. pasirašytos JAV ir SSRS), kurioje yra numatytas įsipareigojimas sunaikinti trumpojo ir vidutiniojo nuotolio raketas Europoje (tokie Rusijos grasinimai susiję su JAV planais dislokuoti priešraketinės gynybos sistemos elementus Čekijoje ir Lenkijoje). Taip pat reikėtų atsižvelgti ir į tai, kad 2009 m. baigiasi START I (Strateginės ginkluotės sumažinimo sutarties) galiojimas.

Antra vertus, nors „2+2“ formatas yra gana efektyvus Rusijos įtraukimas į AİGES ratifikavimo klausimo sprendimą, tačiau kartu šis formatas Rusijai leidžia manevruoti, nes AİGES klausimai tampa priklausomi nuo JAV ir Rusijos dvišalių santykių pobūdžio apeinant kitas ES ir NATO valstybes.

Rusija toliau vilkina 1999 m. Stambulo įsipareigojimų įgyvendinimą, kartu neformaliai bandydama AİGES sutartį susieti su strateginės ginkluotės klausimais: INF, START I sutarčių pratęsimu ir ar jų teisinio režimo pakeitimu bei JAV planais plėtoti priešraketinės gynybos (PRGS) sistemas. Kitaip tariant, jei nuo 2008 m. vasaros Rusija galutinai pasitrauktų iš AİGES (tai iš esmės reikštų konvencinės ginkluotės teisinio režimo Europoje žlugimą), Europos saugumo architektūra taptų priklausoma nuo strateginės ginkluotės (taktinių ir branduolinių ginklų) problematikos, t. y. Europos saugumo klausimai būtų visiškai priklausomi nuo dvišalių JAV ir Rusijos santykių darbotvarkės klausimų.

Konsensuso NATO viduje paieškos dėl priešraketinės gynybos sistemos: kokią įtaką vidinėms NATO diskusijoms šiuo klausimu turi Rusija?

Vienas iš tokių Rusijos ir JAV dvišalių santykių klausimų – JAV priešraketinės gynybos sistemos (PRGS) komponentų dislokacija Lenkijoje ir Čekijoje. Priminsime, kad JAV dar 2007 m. sausio mėnesį paskelbė apie savo ketinimus iki 2013 m. Lenkijoje įkurti PRGS bazę su 10 raketų perėmėjų bei PRGS radaro stotį Čekijoje (abu šie komponentai taptų JAV globalaus PRGS tinklo sudėtine dalimi), siekiant neutralizuoti Irano ir Šiaurės Korėjos keliamą branduolinę grėsmę. Šie JAV ketinimai sukėlė audringą Rusijos reakciją, kuri pareiškė, kad tokie JAV planai kelia grėsmę visai Europos saugumo sistemai, nes bus grįžta prie Šaltojo karo

ginklavimosi varžybų, be to, JAV PRGS komponentai dislokuoti Europoje kels grėsmę pačios Rusijos branduoliniam potencialui. JAV planai dislokuoti savo PRGS komponentus Lenkijoje ir Čekijoje taip pat sukėlė vidines diskusijas NATO, irgi plėtojančią PRGS*, tačiau, kuri skirtingai nuo JAV PRGS, orientuota ne į gynybą nuo tolimojo nuotolio balistinių raketų, bet trumpojo ir vidutiniojo nuotolio balistines raketas.

Pabrėžtina, kad tiek JAV, tiek NATO itin aktualus abiejų PRGS integracija dėl kelių priežasčių: pirma, integravus JAV ir NATO PRGS, bendra priešraketinės gynybos sistema visiškai padengtų Europos valstybes (NATO PRGS galėtų papildyti JAV PRGS, kuri nedengia Rumunijos, Graikijos, Bulgarijos ir Turkijos teritorijų); antra, nors JAV derybos su Lenkija ir Čekija dėl PRGS komponentų dislokavimo jų teritorijose artėja prie pabaigos, abi Vidurio Europos valstybės norėtų, kad JAV PRGS dislokacijai pritartų ir NATO. Be to, NATO pritarimas JAV PRGS komponentų dislokacijai Lenkijoje ir Čekijoje suteiktų didesnį legitimumą ir pačios JAV veiksmams.

Visoms Europos valstybėms PRGS kontekste ypač aktualus Rusijos veiksnys, todėl tolesnė JAV ir NATO PRGS integracija itin priklausys nuo JAV galimybių susitarti su Rusija PRGS dislokacijos Lenkijoje ir Čekijoje klausimu. Šių metų kovo 17-18 d. „2+2“ formato susitikime JAV pasiūlė Rusijai priimtinas sąlygas: 1) Rusijos inspektoriai bus įleidžiami į JAV PRGS bazes Čekijoje ir Lenkijoje; 2) raketos perėmėjos Lenkijoje nebus šachtose dislokuotos tol kol JAV nesuras įtikinamų įrodymų, kad Iranas yra pajėgus pagaminti vidutinio ir tolimojo nuotolio balistines raketas (ekspertų vertinimu, Iranas tokias raketas galės pagaminti ne anksčiau kaip 2015 m.); 3) PRGS radaras Čekijoje nebus nukreiptas į Rusiją (nefiksuos Rusijos balistinių raketų skrydžių). Nors JAV PRGS dislokacijos Vidurio Europoje klausimas ir buvo keliamas NATO viršūnių susitikime Bukarešte (NATO priėmė „amerikietišką“ projektą, o JAV ir Čekija susitarė dėl priešraketinio skydo dislokacijos), vis dėlto, dar reikėtų palaukti balandžio 6 d. Sočyje vyksiančio Rusijos ir JAV prezidentų susitikimo, kur turėtų išaiškėti ar bus pasirašytas galutinis susitarimas tarp JAV ir Rusijos.

* 2005 m. kovą Šiaurės Atlanto Taryba pradėjo Aktyviąją vidutinio ir trumpojo nuotolio balistinių raketų gynybos programą (ALTBMD). ALTBMD integruos įvairias priešraketinės gynybos sistemas į darnų tinklą, skirtą dislokuotoms karinėms pajėgoms apsaugoti, ir pasieks pradinį operacinį pajėgumą 2010 m. (pilną pajėgumą nuo 2015 m.).

Rytų geopolitikos studijų centro tikslas – tapti institucija, kurias Vakaruose jau seniai įprasta vadinti idėjų kalvėmis, smegenų centrais.

Centras, kurdamas tiltus, jungiančius intelektualinį-akademinį potencialą su praktine politika, siekia prisidėti prie Lietuvos „smegenų centrų“ mokyklos kūrimo ir stiprinimo.

Centras siekia sustiprinti ekspertinius Lietuvos pajėgumus, nagrinėjant ir vertinant politinius, ekonominius ir socialinius reiškinius NVS erdveje. Lietuvai esant dinamiškoje geopolitinėje būsenoje neišvengiamai kyla poreikis strategiškai įvertinti iš Rytų kylančias galimybes ir grėsmes, jų poveikį Lietuvos nacionaliniams interesams ir sukurti ilgalaikį užsienio politikos Rytų atžvilgiu modelį.

Rytų geopolitikos studijų centras 2008 metais planuoja parengti šias analitines studijas:

- „Rusijos politinis ir ekonominis elitas: „silovikai“, liberalai, technokratai“
- „Europos saugumo sistemos plėtra: Rytų transformacija?“
- „Rusija po prezidento rinkimų: ekonominės ir politinės raidos scenarijai“
- „Rusijos ir Baltarusijos sąjunginės valstybės perspektyvos“